

Η διείδουση της Εθνικής Τράπεζας στην αγορά των Ηνωμένων Πολιτειών (1926-1953)

1. Η ίδρυση του Πρακτορείου Νέας Υόρκης το 1926

Από τα τέλη του 19ου αιώνα, η επέκταση των δραστηριοτήτων της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος στο εξωτερικό απασχολούσε κατά διαστήματα τη διοίκηση, παρόλο που το Καταστατικό της Τράπεζας δεν της επέτρεπε την ίδρυση υποκαταστημάτων σε άλλες χώρες. Η Τράπεζα, για να ξεπεράσει το σκόπελο αυτό, τον Δεκέμβριο του 1904 ίδρυσε τη θυγατρική "Τράπεζα Ανατολής", με στόχο την ίδρυση υποκαταστημάτων στο εξωτερικό και κυρίως στις περιοχές εκείνες της ανατολικής Μεσογείου στις οποίες ήταν εγκατεστημένοι Έλληνες (Μικρά Ασία, Αίγυπτο, Πόντος).

Την ίδια εποχή, η αγορά των Ηνωμένων Πολιτειών παρουσίαζε μεγάλο ενδιαφέρον για την Ελλάδα, αφού, μετά το 1897, πολλοί Έλληνες είχαν αρχίσει να μεταναστεύουν και να εγκαθίστανται οριστικά στην αμερικανική ήπειρο, κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες και στον Καναδά. Το μεταναστευτικό αυτό ρεύμα υπήρξε εξάλλου ο κυριότερος λόγος ζήτησης συναλλάγματος στην Ελλάδα. Αργότερα, βέβαια, τα εμβάσματα των εγκατεστημένων στην Αμερική ομογενών υπήρξαν ένας από τους βασικούς συντελεστές βελτίωσης της συναλλαγματικής κατάστασης της χώρας.

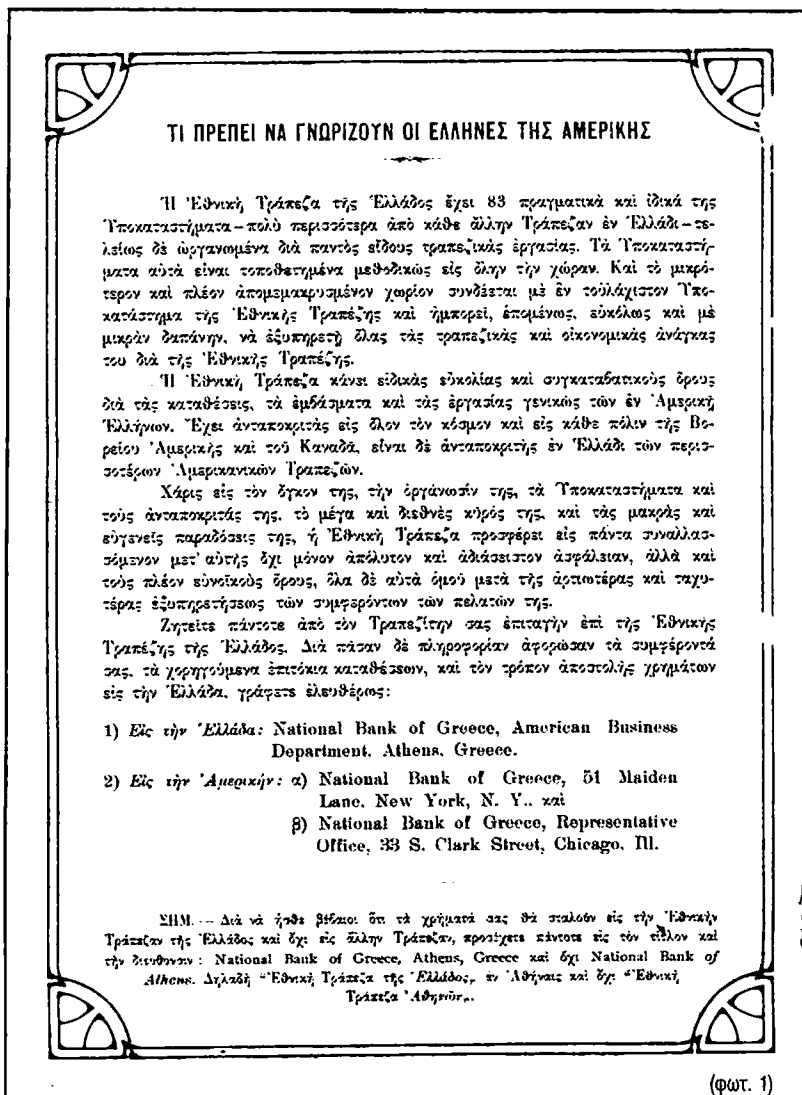
Αξίζει να σημειωθεί ότι από τις αρχές του αιώνα η διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας

υπήρξε κατά καιρούς αποδέκτης διαφόρων προτάσεων σχετικά με την επέκταση των δραστηριοτήτων της στην Αμερική, ανάμεσα στις οποίες η πιο χαρακτηριστική ήταν εκείνη που έλαβε τον Δεκέμβριο του 1904 από τον Σόλωνα Βλαστό, έμπορο στη Νέα Υόρκη και μετέπειτα εκδότη της εφημερίδας *Ατλαντίς*. Ο Σ. Βλαστός στην επιστολή του προς τον διοικητή Στ. Σιρέι πρότεινε να ανοίξει η Εθνική Τράπεζα πρακτορείο στη Νέα Υόρκη με τον ίδιο στη θέση του διευθυντή. Στόχος του πρακτορείου θα ήταν η εξυπηρέτηση των 100.000 περίπου Ελλήνων που ήταν εγκατεστημένοι την εποχή εκείνη στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο Σ. Βλαστός επισήμαινε στην επιστολή του ότι από τους 100.000 Έλληνες των Ηνωμένων Πολιτειών, οι 8.000 είχαν ήδη αποκατασταθεί έχοντας δικά τους καταστήματα (ζαχαροπλαστεία, οπωροπωλεία, ανθοπωλεία), ενώ οι υπόλοιποι εργάζονταν ως εργάτες στη βιομηχανία. Οι Έλληνες των Ηνωμένων Πολιτειών, σύμφωνα πάντα με τον Σ. Βλαστό, έστειλαν κάθε χρόνο πάνω από 10.000.000 χρυσά φράγκα στην Ελλάδα και περίπου 5.000.000 χρυσά φράγκα σε πόλεις της Ευρώπης και της Τουρκίας.¹

Τέσσερα χρόνια μετά την ίδρυση της Τράπεζας Ανατολής, το 1908, η διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας έστειλε τον τότε διευθυντή και μετέπειτα διοικητή Δ. Μάξιμο να διερευνήσει την κατάσταση στην Αμερική και να μελετήσει τις δυνατότητες ίδρυσης υποκαταστήματος στη Νέα Υόρκη.²

Παρόλο που στον απολογισμό της Τράπεζας του 1915 επιβεβαιωνόταν για άλλη μια φορά η ανάγκη μετάβασης ξανά στην Αμερική μέλους της διοίκησης για τη διερεύνηση της αγοράς, καμιά ουσιαστική πρωτοβουλία δεν υπήρξε μέχρι το 1919. Πράγματι, το 1919 η Γενική Συνέλευση των Μετόχων, μετά από πρόταση του Διοικητικού Συμβουλίου, ενέκρινε την αλλαγή του Καταστατικού της Τράπεζας ώστε να επιτρέπεται η ίδρυση υποκαταστημάτων ή πρακτορείων στο εξωτερικό.

Ταυτόχρονα η διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας άρχισε να εξετάζει σοβαρά το ζήτημα της εγκατάστασης της Τράπεζας στις Ηνωμένες Πολιτείες και συγκεκριμένα



(φωτ. 1)

στη Νέα Υόρκη. Με την εγκατάστασή της στις Ηνωμένες Πολιτείες, η Εθνική Τράπεζα απέβλεπε στη συγκέντρωση των καταθέσεων των Ελλήνων και την τοποθέτησή τους σε ελληνικά χρεόγραφα και σε άλλες παραγωγικές εργασίες, στην εξυπηρέτηση του εισαγωγικού και εξαγωγικού εμπορίου των δύο χωρών και στην εκτέλεση κάθε άλλης τραπεζικής εργασίας που θα κρινόταν σκόπιμη. Το 1920, οι Έλληνες μετανάστες στην Αμερική ανέρχονταν πλέον σε περίπου 450.000 άτομα, τα οποία είχαν εισαγάγει στην Ελλάδα με τη μεσολάβηση της Εθνικής Τράπεζας περίπου 80.000.000 δολάρια. Εάν σε αυτά τα χρήματα προσθέσουμε και τα εμβάσματα που γίνονταν διαμέσου των άλλων τραπεζών, τότε το συνολικό ποσό που είχε εισαχθεί στην Ελλάδα δεν πρέπει να κυμαινόταν κάτω από τα 100.000.000 δολάρια.³

- κράτους και της Τράπεζας μαζί είτε μόνο της Τράπεζας.
2. Ανάθεση των εργασιών της σε δύο ή τρία μόνο μεγάλα ιδρύματα με ή χωρίς αντιπρόσωπο.
 3. Ίδρυση πρακτορείου (ίδρυση υποκαταστήματος αποκλειόταν γιατί το απαγόρευε η αμερικανική νομοθεσία).
 4. Ίδρυση trust company.
 5. Ίδρυση πρακτορείου μαζί με trust company.
 6. Ίδρυση ελληνοαμερικανικής τράπεζας.

Από τις λύσεις αυτές η ίδρυση γραφείου αντιπροσωπείας περιόριζε πολύ το ρόλο της Εθνικής Τράπεζας, ενώ η δημιουργία ελληνοαμερικανικής τράπεζας προσέκρουε στους διαταγμούς των αμερικανικών τραπεζών και ειδικότερα της National City Bank. Απέμενε έτσι, ουσιαστικά, μόνο η λύση της

πόλης των Ηνωμένων Πολιτειών. Το κεφάλαιο μιας trust company δεν μπορούσε να είναι κατώτερο των 500.000 δολαρίων. Οι σύμβουλοι όφειλαν να είναι στην πλειοψηφία τους αμερικανοί υπήκοοι. Οι ανώτεροι υπάλληλοι και ο πρόεδρος μπορούσαν να είναι ξένοι.

Κατά τον Μ. Ευλάμιο, η καλύτερη λύση για την Τράπεζα ήταν να επιδιώξει να ιδρύσει trust company. Για την ίδρυσή της έπρεπε να βρεθούν μια αμερικανική τράπεζα και δύο ή τρεις εξαγωγικοί οίκοι πρόθυμοι να συνεργαστούν με την Εθνική Τράπεζα.

Αναμφίβολα, η λύση ίδρυσης πρακτορείου ήταν ευκολότερη, αλλά παρουσίαζε το μειονέκτημα ότι θα έπρεπε να αντιμετωπίσει τις διαρκείς απαιτήσεις των Ελλήνων για χορήγηση δανείων για τη διευκό-

Οδηγίες προς τους Έλληνες της Αμερικής που δημοσιεύονται στην Έκθεση του διοικητή Ι. Δροσόπουλου επί των πεπραγμένων του έτους 1928. (φωτ. 1)

Αναγγελία ίδρυσης του πρακτορείου της Ε.Τ.Ε. στη Νέα Υόρκη, Εφημερίδα Ατλαντίς Νέας Υόρκης, 10 Δεκεμβρίου 1925. (φωτ. 2)

ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΑ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΣΕ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Πρώτος καλλιεργητής εξυπηρέτησιν του εν Αμερική Έλληνικού στοιχείου.— Η Εθνική Τράπεζα ως Πανελλήνια Ηνωτική Ίδρυμα.— Η Γραφεία της επί 84 Ώρη.— Η εν Ελλάδι έμπορικη και βιομηχανική κατάσταση.

ΤΙ ΛΕΓΕΙ Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΚΟΣ ΜΙΧ. Σ. ΕΥΛΑΜΠΙΟΣ

Σχετικώς με την Ίδρυσιν του εναντιού Πρακτορείου της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, δ κ. Μιχ. Σ. Ευλάμπιος, Διευθυντής της Τραπέζης ταύτης, έρωτηθείς υπό συντάκτου μας, έν συντόμως το Πρακτορείον θά άρχιση τάς έργασίας του, άπήντησεν ως εξής:

«—Τό Πρακτορείον της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, του όποίου τά γραφεία εφίσκονται εις τό 7 Wall Street της Νέας Υόρκης, θά άρχιση τάς έργασίας του από του πρώτου δεκαπενθημέρου του 'Ιανουαρίου».

—Δύνασθε νά μάς εψητε, κ. Ευλάμπιε, τόν σκοπόν της Ίδρύσεως του πρακτορείου;

«—Μετά του 'Ελλητισμού της Αμερικής εφίσκόμεθα εις στί-

ούτους έκ της τελευταίας έκθέσεως του Διοικητού της Τραπέζης κ. Αλεξ. Διομήδους.

«Πρό του Μεγάλου Πολέμου ή γεωργική παραγωγή της Ελλάδος έν υπερέβαινα τά 1,100 έκκατ. κοιλιά. Τό 1922 ηύξθη αύτη εις 1,680 έκκατ., τό 1924 υπελογίζετο εις 1916 έκκατ. Κατά τό λήγον έτος θά έχωμεν επί τη βάσει των σημερινών δεδομένων πολύ άνωτέρα ποσά.

«Η παραγωγή καρπού, ήτις επί μήνας άρκετούς κρατεί έκαστή ημέρα άκίνητοποίητα, σημειοί σταθεράν πρόδον.

	1921	1923	1925
Κοιλιά	20.801.000	41.161.000	49.185.000
Άξια Δραχμών	453.000.000	2.058.000.000	2,500,000,000

Για την πραγματοποίηση του στόχου της, αλλά και για να διαπιστώσει εάν υπήρχε δυνατότητα έκδοσης ελληνικού δανείου στην αμερικανική αγορά, η διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας έστειλε στις Ηνωμένες Πολιτείες, στα τέλη του 1919, τον Μ. Ευλάμιο. Ο Μ. Ευλάμιος στις διερευνητικές του προσπάθειες για την εγκατάσταση της Τράπεζας στις Ηνωμένες Πολιτείες ήρθε σε επαφή κυρίως με τη National City Bank και με τον πρόεδρο της Foreign Commerce Corporation, εταιρεία που είχε ιδρυθεί από τον οίκο Morgan.

Από την επιτόμια έρευνά του ο Μ. Ευλάμιος διαπίστωσε ότι η Εθνική Τράπεζα είχε 6 εναλλακτικές δυνατότητες για την εγκατάστασή της στις Ηνωμένες Πολιτείες:⁴ 1. Διορισμό αντιπροσώπου, είτε του

ίδρυσης πρακτορείου ή trust company. Η διαφορά ανάμεσα στην ίδρυση πρακτορείου και στην ίδρυση trust company ήταν ότι τα πρακτορεία δεν επιτρεπόταν να δέχονται καταθέσεις για ίδιο λογαριασμό αλλά μπορούσαν να ενεργούν τις υπόλοιπες τραπεζικές εργασίες. Αντίθετα η trust company είχε τη δυνατότητα να ενεργεί όλες τις τραπεζικές εργασίες, δηλαδή να αγοράζει και να πωλεί συνάλλαγμα, να προεξοφλεί συναλλαγματικές, να χορηγεί δάνεια επί ενεχύρω χρηματογράφων και κυρίως να δέχεται καταθέσεις, κτλ. Είχε επίσης τη δυνατότητα να έχει ένα ή δύο πρακτορεία στην ίδια πόλη και, εφόσον το κεφάλαιο και το αποθεματικό της ανέρχονταν σε τουλάχιστον 1.000.000 δολάρια, μπορούσε να ιδρύσει υποκαταστήματα και σε άλλες

πόλεις των Ηνωμένων Πολιτειών. Η λύση του εξαγωγικού και εγχώριου εμπορίου τους, ενώ ο βασικός σκοπός της εγκατάστασης της Εθνικής Τράπεζας στις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν η συγκέντρωση κεφαλαίων.

Τον Νοέμβριο του 1923 ο Δ. Πρωτόδικος,⁵ στέλεχος της Εθνικής Τράπεζας, θέτει ξανά στη διοίκηση το ζήτημα της εγκατάστασης της Τράπεζας στις Ηνωμένες Πολιτείες. Σε έκθεση που υπέβαλε τόνιζε ότι η ανάγκη αυτή έγινε επιτακτικότερη με το πέρασμα του χρόνου γιατί η Εθνική Τράπεζα κινδύνευε να χάσει το παιχνίδι έναντι των ανταγωνιστών της, αφού από τη μια η Τράπεζα Αθηνών διατηρούσε από το 1920 Γραφείο Αντιπροσωπείας το οποίο ήδη είχε μετατρέψει στα τέλη του 1922 σε Πρακτορείο, ενώ από την άλλη, αμερικανι-

κή τράπεζα είχε ανοίξει υποκαταστήματα στην Αθήνα, στον Πειραιά και στη Θεσσαλονίκη και διέθετε περί τους 180 ανταποκριτές σε όλη την Ελλάδα. Τέλος είχε πληροφορίες ότι η Ιονική και η Εμπορική σχεδίαζαν να εγκατασταθούν και αυτές με τη σειρά τους στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Ταυτόχρονα, όμως, ο Δ. Πρωτέδικος επισήμαινε ότι για την αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των Ελλήνων μεταναστών, εκτός από την εγκατάσταση της Εθνικής Τράπεζας στην Αμερική θα έπρεπε να υπάρξει μέριμνα να δημιουργηθεί στη διοίκηση της Τράπεζας στην Αθήνα ειδική υπηρεσία μεταναστών, η οποία θα ασχολούνταν με τη διεκπεραίωση όλης της αλληλογραφίας των μεταναστών και θα φρόντιζε για την έγκαιρη τακτοποίηση των υποθέσεων τους διαμέσου των οικείων τμημάτων και υπηρεσιών της Τράπεζας. Με τον τρόπο αυτό θα περιορίζονταν οι καθυστερήσεις και τα λάθη που παρατηρούνταν με αποτέλεσμα να διαμαρτύρονται οι μετανάστες για κακή εξυπηρέτηση και να χάνει η Εθνική Τράπεζα την πελατεία της στην Αμερική.⁶

Σε νέα έκθεσή του, τον Φεβρουάριο του 1924, ο Δ. Πρωτέδικος ανέφερε ότι επιβαλλόταν, λόγω της διασποράς των Ελλήνων στις Ηνωμένες Πολιτείες, η δημιουργία ευρύτατου δικτύου κάτω από ενιαία διεύθυνση στα μεγάλα εμπορικά και βιομηχανικά κέντρα. Κατά την άποψή του πρακτορεία έπρεπε να ιδρυθούν στη Νέα Υόρκη, Φιλαδέλφεια, Βοστώνη, Πίτσμπουργκ, Βαλτιμόρη, Ατλάντα, Κλίβελαντ, Νέα Ορλεάνη, Σικάγο, Μινεάπολη, Ντένβερ και Σαν Φραν-

σίσκο. Πρώτος σταθμός θα ήταν το Πρακτορείο της Νέας Υόρκης. Για την επιτυχία του εγχειρήματος δεν έπρεπε να υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία και αυτό γιατί το "παράδειγμα της Τραπεζής Αθηνών αρκεί να διαλύση πάντα διαταγμών επί του προκειμένου".⁷

2. Οι εργασίες του Πρακτορείου της Νέας Υόρκης (1926-1933)

Το Γενικό Συμβούλιο της Εθνικής Τράπεζας στις συνεδριάσεις του τον Μάιο (9.5) και τον Δεκέμβριο (18.12) του 1925 αποφάσισε την ίδρυση του Πρακτορείου της Νέας Υόρκης. Το Πρακτορείο ξεκίνησε τις εργασίες του τον Ιανουάριο του 1926 στην οδό Wall Street 7 και αργότερα μεταφέρθηκε στη οδό Maiden Lane 51. Λίγους μήνες αργότερα, τον Μάιο του 1926, ιδρύθηκε και το Γραφείο Αντιπροσωπείας του Σικάγου. Οι εφημερίδες της εποχής, τόσο στην Αμερική όσο και στην Ελλάδα, δέχθηκαν την είδηση με θετικότητα σχόλια.

Οι οδηγίες, που περιέχονται σε επιστολή της διοίκησης προς το Πρακτορείο της Νέας Υόρκης της 11^{ης} Ιανουαρίου 1926, λίγες μέρες πριν ξεκινήσει τις εργασίες του, ήταν σαφείς. Κύριο έργο του Πρακτορείου ήταν η διαφύλαξη των Ελλήνων της Αμερικής για την οικονομική ζωτικότητα της Ελλάδας και η συστηματική καθοδήγηση και υπόδειξη του συμφέροντος το οποίο είχαν να αποστέλλουν τα κεφάλαιά τους για τοποθέτηση στην Ελλάδα διαμέσου της Εθνικής Τράπεζας.

Πρώτος διευθυντής του Πρακτορείου της Νέας Υόρκης διορίστηκε ο Αρβανίτης, ο οποίος σε σύντομο χρονικό διάστημα αντικαταστάθηκε από τον Α. Δάρμο, αφού προηγουμένως ο

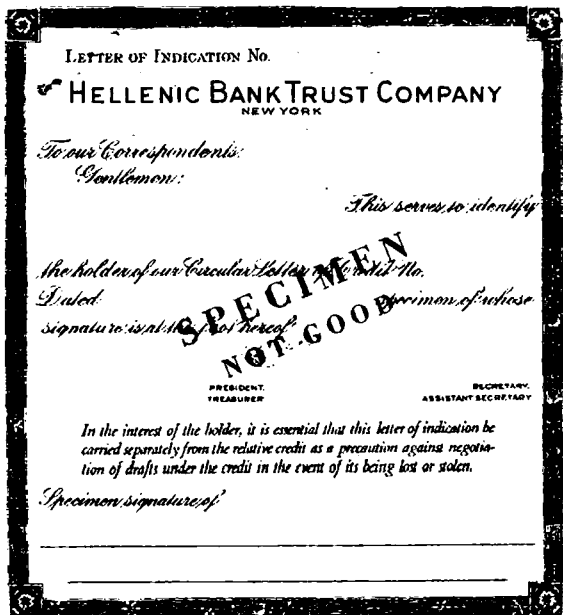
Δ. Πρωτέδικος είχε απορρίψει πρόταση να αναλάβει εκείνος τη διεύθυνση του Πρακτορείου. Τέλος, το 1930, τον Α. Δάρμο διαδέχθηκε ο Ι. Πλασιρόπουλος.

Από την ίδρυσή του και μέχρι το 1931 το Πρακτορείο της Νέας Υόρκης εμφάνιζε σταθερή άνοδο στις τρεις κυριότερες εργασίες του, δηλαδή στις καταθέσεις, στα μεταναστευτικά εμβάσματα και στις πωλήσεις συναλλάγματος (δραχμές).⁸

Το Πρακτορείο ιδρύθηκε κυρίως για τα έμμεσα κέρδη που θα απέφερε στην Εθνική Τράπεζα, δηλαδή για τα κέρδη που θα άφηνε η αγορά συναλλάγματος, τα άτοκα εμβάσματα για όσο καιρό θα μεσολαβούσε από την έκδοση των επιταγών και των εντολών μέχρι την πληρωμή τους και, τέλος, από το κέρδος που θα είχε η Εθνική Τράπεζα από τα εμβάσματα τα οποία οι δικαιούχοι δεν θα απέσυραν αλλά θα άφηναν ως κατάθεση στην Τράπεζα. Τελικά, εάν ληφθούν υπόψη τα έμμεσα κέρδη που πραγματοποίησε η Εθνική Τράπεζα από το σύνολο των καταθέσεων, το σύνολο των εμβασμάτων και το σύνολο του αγορασθέντος συναλλάγματος σε σχέση με τη συνολική ζημία ύψους 12.113.178 δραχμών, που είχε από την ίδρυση του Πρακτορείου της Νέας Υόρκης μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1930, τα αποτελέσματα μπορούν να θεωρηθούν, σύμφωνα με τον Θ. Μπογδάνο, απόλυτα ικανοποιητικά. Το Πρακτορείο ήταν φυσικό να παρουσιάζει ζημίες, αφού η μόνη αξία λόγου τοποθέτησής του σε εργασία παραγωγική με άμεσα κέρδη ήταν η εργασία προκαταβολών επί φορτωτικών σίτου, αλλά τα διαθέσιμα ποσά του Πρακτορείου ήταν πάντα πολλαπλάσια από αυτά που μπορούσαν να απορροφηθούν στην εργασία αυτή. Πάντως η πρόδος των εργασιών του Πρακτορείου οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στην ικανότητα των στελεγχών του που το διέθυναν την περίοδο αυτή. Το Πρακτορείο λειτούργησε και μετά την ίδρυση της Hellenic Bank Trust Company το 1930. Οριστικά διέκοψε τη λειτουργία του το 1933, μετά την ψήφιση στην Ελλάδα του νόμου για την αναγκαστική δραχμοποίηση των καταθέσεων σε συνάλλαγμα και την πλήρη οργάνωση και λειτουργία της Hellenic Bank Trust Company.⁹

3. Ίδρυση και λειτουργία του Γραφείου Αντιπροσωπείας στο Σικάγο (1926-1931)

Στις 26 Φεβρουαρίου 1926, ο διευθυντής του Πρακτορείου της Νέας Υόρκης Αρβανί-



Δείγμα εντύπου της Hellenic Bank Trust Company για υπόδειγμα υπογραφής των πελατών της.

της εισιγήθηκε στο διοικητή της Εθνικής Τράπεζας τη σύσταση Γραφείου Αντιπροσωπείας της Τράπεζας στο Σικάγο, στην περιφέρεια του οποίου διέμενε η μεγαλύτερη και περισσότερο ενημερούσα ελληνική παροικία. Ως αντιπρόσωπος της Τράπεζας προτάθηκε ο Αντώνιος Κ. Μπενέτιτας ο οποίος είχε υπηρετήσει προηγουμένως στο εκεί Γραφείο της Τράπεζας Αθηνών και ως εκ τούτου γνώριζε καλά τον τρόπο λειτουργίας ενός γραφείου αντιπροσωπείας. Οι προτάσεις για την ίδρυση αντιπροσωπείας της Τράπεζας στο Σικάγο υιοθετήθηκαν από τη διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας και στις 17 Μαΐου 1926 άρχισε να λειτουργεί το Γραφείο Αντιπροσωπείας του Σικάγου υπό τη διεύθυνση του Αντωνίου Μπενέτιτα, στον 7^ο όροφο του μεγάρου της First National Bank of Chicago στην οδό South Clark Street, με την ονομασία A.C. BENNETT Representative of the National Bank of Greece.

Στις αρχές του 1929 η διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας παρατηρούσε ότι το Γραφείο Αντιπροσωπείας του Σικάγου δεν παρουσίαζε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, γεγονός που απέδιδε στον αντιπρόσωπο Μπενέτιτα, τον οποίο όμως δεν θέλησε να απομακρύνει γιατί τον θεωρούσε άνθρωπο της απολύτου εμπιστοσύνης της. Για το λόγο αυτόν αποφάσισε να τοποθετήσει και δεύτερο αντιπρόσωπο, τον Δημόπουλο, πράκτορα στο Σικάγο της Εθνικής Ατμοπλοΐας, πολύ δραστήρια προσωπικότητα που συνδεόταν με όλη την εκεί ελληνική παροικία. Στο Δημόπουλο είχε προτείνει τη θέση του αντιπροσώπου της στο Σικάγο, την ίδια εποχή, και η Τράπεζα Αθηνών.

Τον Ιούλιο του 1929 το Γραφείο Αντιπροσωπείας του Σικάγου μετονομάστηκε σε BENNETT & DEMOPOULOS Representative of the National Bank of Greece, και από τον Αύγουστο του 1930 μετονομάστηκε σε Representative Office of the National Bank of Greece. Οι λόγοι ίδρυσης του γραφείου ήταν:

-η παροχή πληροφοριών και η μεσολάβηση για τη διεκπεραίωση υποθέσεων των πελατών της Εθνικής Τράπεζας, κυρίως για την αποστολή καταθέσεων και εμβασμάτων στο Πρακτορείο της Ν. Υόρκης.

-η μεσολάβηση για λογαριασμό του Πρακτορείου στις αμερικανικές τράπεζες της περιοχής του για την πώληση δραχμών,

-η προσπάθεια να πεισθούν οι ομογενείς να καταθέσουν χρήματα στην Εθνική Τράπεζα στην Ελλάδα ή στην Hellenic

Bank Trust Company στη Νέα Υόρκη.

Το Γραφείο διένειμε χιλιάδες έντυπα με οδηγίες για καταθέσεις στην Ελλάδα με τη μεσολάβηση της Εθνικής Τράπεζας. Η προσπάθεια επικεντρώθηκε στην απόκτηση πολύ καλών σχέσεων με Έλληνες, προκρίτους και επιστήμονες που ήταν παράγοντες στην περιοχή, γιατί αυτοί επιδρούσαν καταλυτικά στην κοινή γνώμη. Από τον Αύγουστο του 1929 μέχρι τον Δεκέμβριο του 1930 οι καταθέσεις που έγιναν από το Γραφείο του Σικάγου είχαν τριπλασιαστεί σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο και αυτό οφειλόταν στις πωχεύσεις των αμερικανικών τραπεζών, στην απόφαση έκδοσης ομολογιών και αποδείξεων καταθέσεων για λογαριασμό του Κεντρικού Καταστήματος στην Αθήνα απευθείας από το Πρακτορείο Νέα Υόρκης και στην επίμονη διαφημιστική εκστρατεία. Οι πωλήσεις δραχμών είχαν σταδιακά περιοριστεί, και αυτό οφειλόταν στη μείωση των εμβασμάτων των ομογενών λόγω της οικονομικής κρίσης που είχε ξεσπάσει.

Σε έκθεσή του προς τη διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας ο Δ. Μεγαλίδης επισήμανε ότι ορισμένες από τις μεγάλες αμερικανικές τράπεζες είχαν συναλλακτικές σχέσεις και με την Τράπεζα Αθηνών, γιατί η Τράπεζα αυτή διατηρούσε υποκαταστήματα και πρακτορεία σε ορισμένες περιοχές της Ελλάδας στις οποίες δεν είχε δική της η Εθνική Τράπεζα. Ανέφερε ως παράδειγμα το Καστρί και τους Μολάους στη Λακωνία. Θεωρούσε επίσης σημαντική την έκδοση περιοδικού που θα μοιραζόταν δωρεάν στους Έλληνες της Αμερικής και το οποίο θα περιείχε νέα από την Ελλάδα και ειδικότερα από τους τόπους καταγωγής της μεγάλης πλειοψηφίας των μεταναστών. Την πρακτική αυτή χρησιμοποιούσε ήδη η Τράπεζα Αθηνών.

Το 1930, μετά από συνάντηση στην Αθήνα του διοικητή της Εθνικής Τράπεζας με τον Δημόπουλο, πράκτορα της Τράπεζας στο Σικάγο, στην οποία ο τελευταίος πρότεινε την ίδρυση trust στο Σικάγο, η διοίκηση αποφάσισε να διερευνήσει τη δυνατότητα αναβάθμισης της παρουσίας της Εθνικής Τράπεζας στην περιοχή με την ίδρυση υποκαταστήματος στο Σικάγο που θα είχε το δικαίωμα διενέργειας όλων των τραπεζικών εργασιών συμπεριλαμβανομένης και της αποδοχής καταθέσεων. Για το λόγο αυτό η Διοίκηση έστειλε τον Δ. Μεγαλίδη στο Σικάγο, ο οποίος όμως διαπίστωσε ότι οι αμερικανικές αρχές αρνούσαν κα-

τηγορηματικά να χορηγήσουν άδεια λειτουργίας νέας τράπεζας.

Σύμφωνα με την έκθεση του Δ. Μεγαλίδη, όχι μόνο έμεναν οι περισσότεροι Έλληνες στην περιφέρεια του Σικάγου αλλά το ελληνικό στοιχείο στην περιφέρεια αυτή είχε αποκατασταθεί καλύτερα συγκρινόμενο με τους Έλληνες άλλων περιοχών όπως της Νέας Υόρκης και της Βοστώνης. Βεβαίως και στο Νότιο και στη Δύση υπήρχαν πολλοί εύποροι Έλληνες αλλά στα αγανά εκείνα μέρη η εγκατάστασή τους ήταν τόσο αραυή, ώστε δύσκολα μπορούσε κανείς να έλθει σε επικοινωνία μαζί τους. Αντίθετα, στην περιοχή του Σικάγου υπήρχαν πεκνοκατοικημένες ελληνικές παροικίες που αριθμούσαν χιλιάδες άτομα με τα οποία η Τράπεζα μπορούσε να έλθει άμεσα σε επαφή (Πίνακας 1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Έλληνες εγκατεστημένοι στην περιοχή του Σικάγου το 1930	
Τα στοιχεία είναι κατά προσέγγιση και προέρχονται από την έκθεση Δ. Μεγαλίδη	
Illinois	79.500
Indiana	15.800
Wisconsin	11.200
Michigan	35.000
Minnesota	10.400
Iowa	8.000
Ohio	30.900
Missouri	9.200
ΣΥΝΟΛΟ	200.000

Η πλειοψηφία των Ελλήνων του Σικάγου καταγόταν από την Πελοπόννησο και κυρίως από τις περιοχές Τρίπολης, Σπάρτης, Γυθείου, Καλαμάτας και Καλαβρύτων (Πίνακας 2). Η παροικία του Σικάγου ήταν διαιρεμένη σε 9 κοινότητες σύμφωνα με τις 9 εκκλησίες που υπήρχαν εκεί. Υπήρχαν γύρω στα 8.000 ελληνικά καταστήματα ανάμεσα στα οποία ήταν και οι αλυσίδες καταστημάτων Raklios Restaurants και τα ζαχαροπλαστεία De Mets. Οι καταθέσεις των Ελλήνων στις τρεις μεγάλες αμερικανικές τράπεζες του Σικάγου (First National Bank of Chicago, Continental Illinois Bank and Trust Company, Central Trust Company) υπολογιζόταν ότι ανέρχονταν σε 10-15.000.000 δολάρια. Τέλος, κατά τον Δ. Μεγαλίδη, η Εθνική Τράπεζα έπρεπε να προλάβει να εγκατασταθεί στο Σικάγο πριν από την Τράπεζα Αθηνών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Περιφέρειες από τις οποίες κατάγονταν οι Έλληνες του Σικάγου	
Τα στοιχεία είναι κατά προσέγγιση και προέρχονται από την έκθεση Δ. Μεγαλίδη	
Περιφέρεια Τρίπολης	25.000
Περιφέρεια Σπάρτης	6.000
Περιφέρεια Γυθείου-Καλαμών	5.000
Περιφέρεια Κορίνθου	2.000
Περιφέρεια Καλαβρύτων	4.000
Θεσσαλία	1.000
Στερεά Ελλάδα	3.000
Ήπειρος	2.000
Θράκη	3.000
Μακεδονία	5.000
Νησιά Ιονίου και Αιγαίου	5.000
Κρήνη	2.000
Κωνσταντινούπολη & Μικρά Ασία	3.000
Διάφοροι	2.000
ΣΥΝΟΛΟ	70.000

4. Ίδρυση και λειτουργία της Hellenic Bank Trust Company (Φεβρουάριος 1930-1953)

Το 1929, όταν η Εθνική Τράπεζα αποφάσισε την ίδρυση και λειτουργία της Hellenic Bank Trust Company, οι εγκατεστημένοι στις ΗΠΑ Έλληνες υπολογίζονταν πια σε 550.000 με 600.000. Από αυτούς 200.000 βρισκόνταν στην περιφέρεια της Νέας Υόρκης και της Βοστώνης, 200.000 στην περιφέρεια του Σικάγου, 125.000 στις Δυτικές Ηνωμένες Πολιτείες και 50.000 στο Νότιο.¹¹

Αρχικά, προτάθηκε ο τίτλος του Trust να είναι National Bank of Greece Trust Company. Η πρόταση αυτή απορρίφθηκε από τις αμερικανικές αρχές με την αιτιολογία ότι ο τίτλος "National" δινόταν μόνο στις εθνικές αμερικανικές τράπεζες.


Η Hellenic Bank Trust Company ιδρύ-

θηκε με μετοχικό κεφάλαιο 1.500.000 δολάρια (περίπου 115.000.000 δρχ.) που σχεδόν στο σύνολό του καταβλήθηκε από την Εθνική Τράπεζα (\$1.430.000) και το υπόλοιπο (\$70.000) από Έλληνες ομογενείς και Αμερικανούς. Η Hellenic Bank Trust Company ξεκίνησε τις εργασίες της τον Φεβρουάριο του 1930 με διευθυντή τον Ι. Πλαστρόπουλο, στον οποίο ανατέθηκε προσωρινά και η διεύθυνση του Πρακτορείου. Αργότερα, το 1936, αντικαταστάθηκε από τον Ε. Χαρδαλούπα. Το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο απαρτιζόταν από τους Ι. Δροσόπουλο, διοικητή της Εθνικής Τράπεζας, Α. Κοριζή, υποδιοικητή, Ι. Γαλανό, διευθυντή της Εθνικής Αιμοιολογίας στη Νέα Υόρκη, Ι. Πλαστρόπουλο, διευθυντή της Hellenic Bank Trust Company, Θ. Μήτρου, της εταιρείας Commercial Union of America, η οποία ανήκε στον ίδιο και στον Αντωνιάδη και ασχολούνταν με χονδρικό εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο, Θ. Μπογδάνο, επιθεωρητή της Εθνικής Τράπεζας, J. C. Rovensky, αντιπρόεδρο της Chase National Bank της Νέας Υόρκης, Σπύρο Σκούρα, διευθυντή της Warner Brothers, και Στέφανο Στεφάνου, διευθυντή της Stephano Brothers στη Φιλαδέλφεια. Αρχικά η Τράπεζα είχε προτείνει τη θέση Συμβούλου στον πρέσβη της Ελλάδας στην Αμερική Ν. Σιμόπουλο και στον Α. Καλβοκορέση, αντιπρόσωπο της εταιρείας Ralli Brothers Ltd, οι οποίοι για διαφορετικούς λόγους ο καθένας αρνήθηκαν τη θέση.

Σύμφωνα με την εγκύκλιο που εκδόθηκε τον Μάρτιο του 1930 από το Τμήμα Εργασιών Αμερικής, η Hellenic Bank Trust Company ιδρύθηκε για την καλύτερη εξυπηρέτηση των Ελλήνων της Αμερικής. Στις κυριότερες εργασίες της περιλαμβάνονταν οι καταθέσεις ταμειτηρίων και οι καταθέσεις επί ανοικτώ λογαριασμό.¹²

Στις αρχές του 1932 σε εμπιστευτική επιστολή του ο Θ. Μπογδάνος ενημέρωνε τη διοίκηση για το κλίμα δυσπιστίας που υπήρχε στην ομογένεια να καταθέσουν δολάρια στην Εθνική Τράπεζα και αυτό γιατί φοβούνταν ότι, αν τα χρήματα αυτά μεταφέρονταν στην Ελλάδα, η κυβέρνηση μπορούσε να τα κρατήσει και να τους επιστρέψει δραχμές.¹³ κάτι που έγινε λίγους μήνες αργότερα.

Εγκύκλιος του Τμήματος Εργασιών Αμερικής της Ε.Τ.Ε. σχετικά με την ίδρυση της Hellenic Bank Trust Company, Αθήνα, 18 Μαρτίου 1930.



Εν Αθήναις τῆ 18 Μαρτίου 1930

ΤΜΗΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ
Εγκύκλιος ἄρ. 27
*Μυστ. Διαταγῆ ἄριθ. 13

ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Ἀνακοινούμεν ὅτι πρὸς πληροτέραν ἐκτελεστικὴν τῶν Ἑλληνῶν τῆς Ἀμερικῆς ἡ ἡμετέρα Τοπικὴ Ἰδρυσὲς ἐν Νέῳ Ὑόρκῳ γέγον ἰδίως ἐπὶ τὸ ὄνομα Hellenic Bank Trust Company, ἧς τοχίον ἦδ' ἔτις ἐνοασίας τῆς.-

Τὸ κεφάλαιον αὐτῆς ὡλοσθὲν εἰς Δολλάρια 1.500.000.- καταβληθὲν σχεδὸν ἐξ ὀλοσθόου παρὰ τῆς ἡμετέρας Τραπέζης.-

Ἡ Hellenic Bank Trust Company θὰ διοικῆται ὑπὸ Συμβουλίῳ ἀποτελουμένῳ ἀπὸ πρῶτον τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς καὶ Ἀμερικανῶν, θὰ λειτουργήσῃ συμμαχῶς μετὰ τοῦς ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἐὰν ἐνεσηθῆ ὅλας τὰς τοιαύτας ἐνοασίας.-

Μεταξὺ τῶν κυριωτέρων ἐργασιῶν αὐτῆς εἶναι νὰ δέχεται καταθέσεις Ταμειτηρίῳ Savings account καὶ νὰ καταθέσει ἐπ' ἀνοικτῷ λογαριασμοῦ Checking account.-

Τὸ ἐν Νέῳ Ὑόρκῳ Πρακτορεῖον μας εἶδ' ἐξαναλοουθήσῃ λειτουργοῦν ἐν τῷ αὐτῷ καταστήματι μετὰ τῆν Hellenic Bank Trust Company, ἧτοι 51 Maiden Lane, μέχρι δὲ νεωτέρων ὁδηγιῶν μας τὰ ἑναποκαταστήματα θὰ ἐξαναλοουθήσασιν ἐνοαζόμενα μετ' αὐτοῦ ὡς μέχρι τοῦδε.-

Τὰ ὑπ/ματα θὰ ἐντελῶσι πᾶσαν ἐντολήν τῆς Hellenic Bank Trust Company ὡς νὰ προήρχετο ἀπὸ τὸ Πρακτορεῖον μας καὶ μετὰ τὸς ἰδίους ὅρους, δὲν εἶδ' ἀνοικτῶσι δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος λογαριασμοῦ ἐπ' ὄνοματι τῆς Hellenic Bank, ἀλλὰ εἰδ' ἂν τῆς μετ' αὐτῆς συναλλαγῆς εἶδ' ἠχομιστικῶν τὸ Πρακτορεῖον.-

Διευθυντῆς (President) τῆς Hellenic Bank Trust Company ἐξελέγη ὁ κ. Ἰωάννης Πλαστρόπουλος, εἰς ὃν ἀνετέθη προσωρινῶς καὶ ἡ Διεύθυνσις τοῦ ἐν Νέῳ Ὑόρκῳ Πρακτορείου μας, τοῦ τῶς Διευθυντοῦ αὐτοῦ κ. Δάριου μετὰ τῆς ἐντολῆς εἰς τὸ Κεντρικόν Κατάστημα.-

Ἐποδιοικητῆς τῶν αὐτοῦ Πρακτορείου ὠνομάσθη ὁ παρ' ἐπιτοῦ ὑποπρῶτον Λογιστῆς Β' κ. Σπᾶμ. Καπερῶνης, Ἐποδιοικητῆς δὲ (Vice President) τῆς Hellenic Bank Trust Company ὁ κ. Πάδης Χαρδαλούπας, τῶς Διευθυντῆς τοῦ ἐν Σάμψ ὑπ/ματός μας.-

Αἱ ἠχογραφαὶ τῶν κ.κ. Καπερῶνη καὶ Χαρδαλούπα εἶναι γνωσταί, προσεχῶς δὲ ἐπ' ἀποσταλῆ εἰς τὰ ὑπ/ματα πανομοιότυπον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ κ. Ἰωάννου Πλαστρόπουλου.-

(Ὁττ) :9.

Πράγματι η κρίση που είχε ξεσπάσει το 1929 και η οποία κορυφώθηκε το 1932 δεν μπορούσε να αφήσει, όπως ήταν αναμενόμενο, ανεπηρέαστη την Ελλάδα. Η εγκατάλειψη του χρυσού κανόνα και το αναγκαστικό διάταγμα της 29.7.1932 για την υποχρεωτική δραχμοποίηση των καταθέσεων σε ξένο νόμισμα είχαν, όπως ήταν φυσικό, δυσάρεστες συνέπειες για τις εργασίες της Εθνικής Τράπεζας στην Αμερική και διατάραξαν σοβαρά τις σχέσεις τόσο της Εθνικής Τράπεζας όσο και της Τράπεζας Αθηνών με την ελληνική ομογένεια. Η Εθνική Τράπεζα μάλιστα κατηγορήθηκε ότι η ίδια ζήτησε τη δραχμοποίηση για να αποφύγει την πτώχευση.¹⁴

Η κατάσταση που δημιουργήθηκε στην Αμερική ανάγκασε τις δύο Τράπεζες να εξετάσουν εναλλακτικά ή το ενδεχόμενο συγχώνευσης των εργασιών τους ή την ταυτόχρονη αποχώρησή τους από τις Ηνωμένες Πολιτείες.¹⁵

Για τη διερεύνηση της κατάστασης η Τράπεζα Αθηνών έστειλε το 1933 στην Αμερική τον Κ. Ηλιάσκο, ο οποίος ήλθε σε επαφή με τον Ε. Χαρδαλούπα. Από κοινού οι Κ. Ηλιάσκος και Ε. Χαρδαλούπας εξέτασαν τη δυνατότητα συγχώνευσης της Hellenic Bank Trust και της Athens Bank Trust και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η λύση της συγχώνευσης συνέφερε περισσότερο τις δύο Τράπεζες από την εκκαθάριση των Trust. Σε κοινό τηλεγράφημά τους¹⁶ διαπίστωναν ότι μια ελληνική τράπεζα μπορούσε να είναι μελλοντικά χρήσιμη στην Αμερική, ότι θα έπρεπε να αποφευχθεί η εκκαθάριση των δύο Trust και ότι η συγχώνευση ήταν σκόπιμη για να αποφεύγονται τα διπλά έξοδα και ο ανταγωνισμός.

Υποδείγματα
εξουσιοδοτημένων
υπογραφών
των στελεχών
της Hellenic Bank
Trust Company,
Νέα Υόρκη,
20 Αυγούστου 1935.

Από το κεφάλαιο της νέας εταιρείας το 80% έπρεπε να ανήκει στην Εθνική Τράπεζα και το 20% στην Τράπεζα Αθηνών, με ειδική πρόβλεψη ότι η πλειοψηφία θα παρέμενε πάντα στην Εθνική Τράπεζα και οι καταθέσεις στην Ελλάδα θα γίνονταν κατά 60% στην Εθνική Τράπεζα και 40% στην Τράπεζα Αθηνών. Έκριναν επίσης ότι ήταν αναγκαίο να απομακρυνθεί ο Ι. Πλαστήροπουλος.

Η άποψη του διοικητή της Εθνικής Τράπεζας Ι. Δροσόπουλου ήταν διαφορετική και προτίμησε να αναβληθεί οποιαδήποτε απόφαση μέχρι να ξεκαθαρίσει η οικονομική κατάσταση στην Αμερική. Από τα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου της Bank of Athens Trust Company¹⁷ που συνεδρίασε στις 20 Δεκεμβρίου 1934 προκύπτει ότι στα τέλη του 1934 οι διαπραγματεύσεις για τη συγχώνευση των δύο Trust επαναλήφθηκαν χωρίς όμως και πάλι θετικό αποτέλεσμα. Σε σύσκεψη μάλιστα που έγινε στο αμερικανικό Banking Department, ο προεδρεύων Superintendent πρότεινε τη συγχώνευση των δύο Τραπεζών σε ίση βάση, πρόταση που αιερίρριψαν κατηγορηματικά οι αντιπρόσωποι της Hellenic Bank Trust. Το Banking Department ξεκαθάρισε ότι δεν θα δεχόταν λύση που θα έδινε προβάδισμα σε μία από τις δύο Τράπεζες. Έτσι ναυάγησαν οι συζητήσεις για τη συγχώνευση, οι οποίες πλέον θα επαναληφθούν το 1953.

Τελικά, το 1936 ο Ι. Πλαστήροπουλος, παρ' όλο που ναυάγησε η συγχώνευση των δύο Trust, απομακρύνθηκε από τη διεύθυνση της Hellenic Bank Trust την οποία ανέλαβε ο Ε. Χαρδαλούπας.

Το ζήτημα της εκκαθάρισης της Hellenic Bank Trust επανέρχεται το 1936, όμως οι αντιδράσεις κατά της λύσης αυτής είναι ισχυρές. Με διάβημά τους προς τη διοίκηση οι σύμβουλοι της Hellenic Bank Trust Μ. Κουρτζής, αντιπρόεδρος και γραμματέας, και Α. Γεωργιάδης, αντιπρόεδρος και ταμίας, υποστηρίζουν ότι κάτι τέτοιο θα είχε ολέθριες συνέπειες για τα συμφέροντα της Εθνικής, ιδιαίτερα εάν η Τράπεζα Αθηνών παραμείνει. Κατά την άποψή τους, έπρεπε να ληφθεί σοβαρά υπόψη ότι η οικονομική κατάσταση στην Αμερική βελτιωνόταν και ότι η Hellenic είχε τραπεζική άδεια, γεγονός που αποτελούσε πολύτιμο προνόμιο, δεδομένου ότι τα τελευταία τρία χρόνια η αμερικανική κυβέρνηση δεν είχε εκδώσει νέες άδειες.

Ωστόσο, η Εθνική αντιμετώπιζε σοβαρό πρόβλημα αφού ορισμένοι καταθέτες της, στην Αμερική, στράφηκαν δικαστικά εναντίον της ζητώντας να πάρουν πίσω τις καταθέσεις τους σε δολάρια. Ζήτησε μάλιστα από τις τράπεζες του Λονδίνου με τις οποίες συνεργαζόταν επί χρόνια (Hambro, Westminster, Barclays, Lloyds) να γράψουν στους ανταποκριτές τους στη Νέα Υόρκη διαβεβαιωνώντας τους για το ήθος και τη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ
Hellenic Bank Trust Company
ESTABLISHED 1930
61 MADISON LANE
NEW YORK, N.Y.
'Αριθ. 6
'Εν Νέα Υόρκη τῆ 20ῃ Αὐγούστου 1935.

Κ ό ρ ο ι ,
Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ διαβιβάσωμεν οὕτω διὰ τῆς παρούσης ὑκοδείμας ἐξουσιοδοτημένων ὑπογραφῶν.
Παρακαλοῦμεν νὰ σημειώσητε ὅτι τὴν ἡμετέραν Τράπεζαν ὑκοροοῦσιν δύο ὑκογραφαὶ ἐκ τῶν ὁκείων ἢ μὲν τοὐλάχιστον δύο ἄκαταίτητως νὰ εἶναι ἐκ τῶν τῆς κώτης κατηγορίας.

Νέος ὑπολήψας,
Πρόεδρος.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΩΤΗ

*Ιωάννης Γ. Πλαστήροπουλος Πρόεδρος

Εὐάγγελος Τρ. Χαρδαλούπας Πρώτος Ἀντιπρόεδρος καὶ Γραμματεὺς

Μιχαὴλ Κουρτζῆς Γραμματεὺς

*Λεωντέλης Γεωργιάδης Βοηθὸς Γραμματεὺς

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

*Εὐμόνοος Καλοῦνας

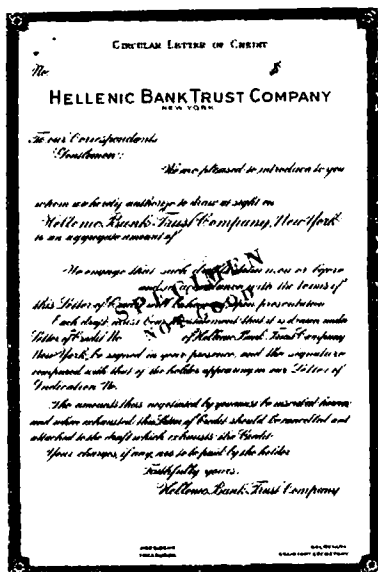
Richard F. O'Toole

Εὐάγγελος Χαρολαουέτης

Στέλιος Γ. Ροινιός

φερεγγυότητα της Εθνικής Τράπεζας, οι οποίες και ανταποκρίθηκαν αμέσως στο αίτημα αυτό. Η Εθνική Τράπεζα έστειλε στην Αμερική τον Π. Γουναράκη, δικαστικό σύμβουλό της, για να εξετάσει το ενδεχόμενο εξώδικου συμβιβασμού με τους αντιδίκους, πρόταση που είχε υποβάλει στην Ανωτάτη Επιτροπή Οικονομικής Αμύνης, ώστε να κρατήσει ψηλά την πίστη και το κύρος της στην Αμερική. Η διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας εξακολουθεί να μελετά το ενδεχόμενο διάλυσης της Hellenic Bank Trust, ανέθεσε δε στον Π. Γουναράκη επί ευκαιρία του ταξιδιού του να μελετήσει και το ζήτημα αυτό.¹⁸

Τελικά τον Απρίλιο του 1939 η Ανωτάτη Επιτροπή Οικονομικής Αμύνης αποφάσισε να καταβληθεί προσπάθεια ώστε να



Δείγμα εντύπου πιστωτικής επιστολής της Hellenic Bank Trust Company.

δοθεί αμέσως ποσοστό 30% σε δολάρια στους καταθέτες από την Hellenic Bank Trust, με τη ρευστοποίηση αντίστοιχου ενεργητικού της εν λόγω εταιρείας.

Εαν η λύση αυτή αποδεικνυόταν ανεφάρμοστη, η Ανωτάτη Επιτροπή Οικονομικής Αμύνης επέτρεπε στην Εθνική Τράπεζα να χρησιμοποιήσει από τα κεφάλαια της υπό εκκαθάριση Hellenic Bank Trust Company το ποσό που ήταν αναγκαίο για να ικανοποιηθούν οι καταθέτες κατά 30% σε δολάρια. Σε κάθε περίπτωση το ποσό αυτό δεν μπορούσε να υπερβεί το κεφάλαιο της Hellenic Bank Trust Company. Μέχρι τη διάλυση της τελευταίας, η Ανωτάτη Επιτροπή Οικονομικής Αμύνης έδινε την άδεια στην Εθνική Τράπεζα να χρησιμοποιήσει

για το σκοπό αυτό δικά της συναλλαγματικά αποθέματα με τη ρητή όμως υποχρέωση το συνολικό καταβλητέο ποσό συναλλάγματος να μην υπερβεί τα 1.300.000 δολάρια. Το υπόλοιπο 70% των καταθέσεων θα καταβάλλονταν σε δραχμές στην Ελλάδα.¹⁹

Τελικά η αύξηση της τιμής του δολαρίου και ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος δεν επέτρεψαν την υλοποίηση του συμβιβασμού, και η Hellenic Bank Trust Company εξακολούθησε να λειτουργεί μέχρι το 1953.

5. Η Τράπεζα Αθηνών στην Αμερική και ο ανταγωνισμός της με την Εθνική Τράπεζα

Η Τράπεζα Αθηνών είχε εγκατασταθεί στις Ηνωμένες Πολιτείες πριν από την εμφάνιση της Εθνικής Τράπεζας. Ίδρυσε αρχικά, το 1920 στη Νέα Υόρκη, Γραφείο Αντιπροσωπείας με αντιπρόσωπο τον Ι. Πλασιρόπουλο. Δύο χρόνια αργότερα, το 1922, μετά από τη μεσολάβηση της αποστολής του Κ. Ηλιάσκου, τον οποίο έστειλε η διοίκηση της Τράπεζας Αθηνών για να διερευνήσει τη δυνατότητα μετατροπής του Γραφείου Αντιπροσωπείας σε Υποκατάστημα, ιδρύθηκε τελικά το Υποκατάστημα της Τράπεζας Αθηνών στη Νέα Υόρκη.²⁰

Το 1924 η Τράπεζα Αθηνών ίδρυσε στη Βοστώνη μια αμερικανική εταιρεία με την επωνυμία Athens Bankers Corporation και ένα χρόνο αργότερα ιδρύθηκε η εταιρεία The Bank of Athens Trust Co. στην οδό Pine Street με μετοχικό κεφάλαιο 1.000.000 δολάρια. Πρόεδρος της διορίστηκε ο Ι. Πλασιρόπουλος. Το 1927 η Bank of Athens μετακόμισε στη διεύθυνση 205 West 33 Street. Στο Σικάγο την Τράπεζα Αθηνών αντιπροσώπευε το 1926 ο Κοκκινάτος.

Η δραστηριότητα των δύο ελληνικών Τραπεζών στις Ηνωμένες Πολιτείες ανέπτυξε έντονο ανταγωνισμό ανάμεσά τους που πολλές φορές ξεπερνούσε τα επιτρεπτά όρια και απασχολούσε όχι μόνο τις δύο διοικήσεις των Τραπεζών στην Αθήνα αλλά και άλλους παράγοντες της δημόσιας ζωής. Δεν ήταν τυχαίο ότι διευθυντής του Πρακτορείου της Νέας Υόρκης και διευθυντής της Hellenic Bank Trust Company έγινε ο Ι. Πλασιρόπουλος που είχε διατελέσει προηγουμένως διευθυντής της Bank of Athens Trust Company, όπως εξάλλου και πολλά άλλα στελέχη. Και εάν τέτοιες ενέργειες εντάσσονταν στους κανόνες του "ευγενούς συναγωνισμού", άλλες δραστηριότητες όπως η δυσφήμιση και η συκοφάντηση των ανταγωνιστών θεωρούνταν απαράδεκτες.²¹

Πολλές φορές η διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας αναγκάστηκε να κατακρίνει τον

υπερβολικό ζήλο των στελεχών της στην Αμερική.²²

Μέσα σ' αυτό το γενικότερο κλίμα πρέπει να ερμηνευθεί και η άρνηση του Ν. Σιμόπουλου, πρέσβη της Ελλάδας στις Ηνωμένες Πολιτείες, να διοριστεί σύμβουλος της Hellenic Bank Trust Company. Παρόλο που "θα επεδίωκε να συντελέσει εις την επιτυχίαν του σκοπού του Trust", δυο λόγοι τον αναγκάζουν να είναι διστακτικός. Πρώτον, δεν γνωρίζει εάν η κυβέρνηση θα του επιτρέψει να είναι σύμβουλος εταιρείας που ενεργεί τραπεζικές εργασίες και, δεύτερον, η Τράπεζα Αθηνών θα χαλάσει τον κόσμο ότι η κυβέρνηση φανερά προτιμά και υποστηρίζει την Εθνική Τράπεζα. Ο ίδιος ο Ν. Σιμόπουλος παλαιότερα είχε προτείνει να συνεργαστούν οι δυο Τράπεζες αλλά η γνώμη του δεν έτυχε της αναγκαίας προσοχής από την πλευρά της Εθνικής Τράπεζας.

Στο διάστημα αυτό φτάνουν πληροφορίες στον Θ. Μιογδάνο ότι η Τράπεζα Αθηνών κινείται για να ματαιώσει την ίδρυση της Hellenic. Οι πληροφορίες αυτές είναι ακριβείς, αφού ο ίδιος ο Ηλιάσκος επιβεβαιώνει το γεγονός αυτό σε μεταγενέστερη επιστολή του.²³

Τον Φεβρουάριο του 1932, όταν η Hellenic Bank Trust Company σχεδίαζε να μεταφέρει την έδρα της στο κέντρο του Μανχάταν, η Bank of Athens Trust Company αντέδρασε έντονα και υπέβαλε υπομνήματα στο Banking Department ισχυριζόμενη ότι με τον τρόπο αυτόν η Εθνική Τράπεζα σκόπευε να της αφαιρέσει μεγάλο κομμάτι των εργασιών της. Μετά την αιδοδοχή του αιτήματος αυτού της Bank of Athens Trust Company η Εθνική Τράπεζα επανήλθε το 1934 για να συναντήσει και πάλι την έντονη αντίδραση της Τράπεζας Αθηνών, η οποία και ματαιώσε για άλλη μια φορά τα σχέδιά της. Στην επιχειρηματολογία της η Τράπεζα Αθηνών τόνιζε ότι η κρίση την είχε φέρει σε δύσκολη θέση και ότι ο αριθμός των ελληνών κατοίκων του Μανχάταν δε δικαιολογούσε την ύπαρξη δύο τραπεζών στην ίδια περιοχή.

Τέλος η Εθνική Τράπεζα υποψιαζόταν ότι πίσω από τις προσφυγές των καταθετών της στην Αμερική βρισκόταν η Τράπεζα Αθηνών. Ο Π. Γουναράκης, όταν βρισκόταν το 1938 στην Αμερική, επισκεφθηκε τον Ηλιάσκο και του επισήμανε με αυστηρό τρόπο πως είναι ακατανόητο ότι οι δίκες και όλος ο σχετικός θόρυβος στρέφονταν μόνο κατά της Εθνικής Τράπεζας, ενώ στην ίδια ακριβώς κατάσταση βρισκόταν και η Τράπεζα Αθηνών, και πως είχε καθήκον ως Έλληνας και συνάδελφος να βοηθήσει να σταματήσει ο θόρυβος. Του τόνισε δε ότι στην περίπτωση που πετύχαιναν οι σκοποί

των αντιδίκων της Εθνικής Τράπεζας η Τράπεζα Αθηνών θα υφίστατο και εκείνη τις συνέπειες.²¹



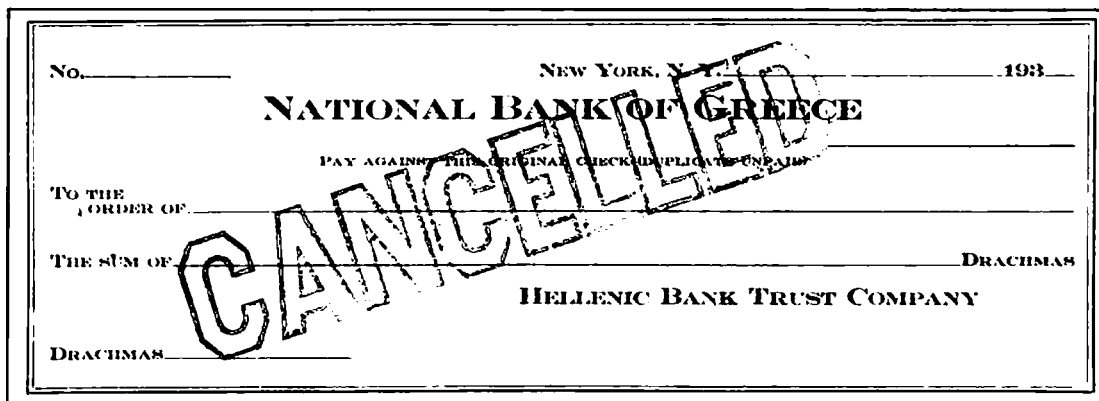
6. Η ίδρυση της Atlantic Bank of New York το 1953

Στις 2 Ιουλίου 1953 υπογράφηκε η συμφωνία για τη συγχώνευση της Bank of Athens Trust Company και της Hellenic Bank Trust Company και την ίδρυση νέας τράπεζας με την ονομασία Atlantic Bank of New York με μετοχικό κεφάλαιο 1.600.000 δολάρια.²²

Η νέα Τράπεζα εγκαταστάθηκε αρχικά στην William Street 135 στο Μανχάταν. Αργότερα μεταφέρθηκε στο 960 της Λεωφόρου Americas με υποκατάστημα στη William Street.

Η Atlantic Bank of New York λειτουργούσε ως αυτοτελές τραπεζικό ίδρυμα, στην ουσία ό-

Δείγμα επιταγής της Hellenic Bank Trust Company.



μως περιλαμβανόταν στο δίκτυο των καταστημάτων της Εθνικής Τράπεζας. Κρίση ξεσπάσε στους κόλπους της Atlantic Bank of New York το 1956. Η κρίση προκλήθηκε από την προσπάθεια ορισμένων συμβούλων της Atlantic να παραμεριστεί η Εθνική Τράπεζα ως κέντρο λήψης των αποφάσεων. Η κρίση ξεπεράστηκε δυο χρόνια αργότερα για να συνεχίσει η Atlantic το έργο της μέχρι σήμερα.

Από όσα αναφέρθηκαν είναι φανερό ότι η διεύθυνση και η εδραίωση της Εθνικής Τράπεζας στην αμερικανική αγορά δεν έγινε χωρίς δυσκολίες, κόπους και θυσίες. Σ' αυτό συνέβαλαν και η παγκόσμια οικονομική συγκυρία που διαμορφώθηκε μετά την κρίση του 1929, ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και ο έντονος ανταγωνισμός που υπήρχε στην Αμερική μεταξύ της Εθνικής Τράπε-

ζας και της Τράπεζας Αθηνών. Τελικά όμως τα προβλήματα ξεπεράστηκαν και η Εθνική Τράπεζα εδραίωσε την παρουσία της στην αμερικανική ήπειρο προς όφελος της ίδιας αλλά και της χώρας.

Νίκος Παντελάκης
Ιστορικό Αρχείο Ε.Τ.Ε.

Σημειώσεις:

1. Σ. Βλαστός προς τον διοικητή της Ε.Τ.Ε. Νέα Υόρκη 27.12.1904 Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Σειρά "Υποκαταστήματα", Α1Σ20Υ1Φ18 (νέα κωδικοποίηση Ι.Α./Ε.Τ.Ε.).
2. Τούλα Αποστολοπούλου, "Μελέτη σχετικά με την επέκταση των δραστηριοτήτων της Εθνικής Τράπεζας στο εξωτερικό". Αδημοσίευτη. Αρχείο Τ. Αποστολοπούλου, Ι.Α./Ε.Τ.Ε.
3. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, "Σημείωμα", Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Σειρά "Αρχεία Διοικητών και Διευθυντών", Α1Σ2Υ17Φ9.
4. Μ. Ευλάμιος, Υπόμνημα, "Η Ε.Τ.Ε. εν Αμερική", Φεβρουάριος 1920, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Σειρά "Αρχεία Διοικητών και Διευθυντών", Α1Σ2Υ14Φ7.
5. Δ. Πρωτόδικος, Έκθεση, Νοέμβριος 1923, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Σειρά "Αρχεία Διοικητών και Διευθυντών", Α1Σ2Υ14Φ7.
6. Η εν Αμερική εγκατάσταση της Τραπεζής, Ι.Α./Ε.Τ.Ε.,

13. Θ. Μπογδάνος προς τον διοικητή της Ε.Τ.Ε. Ι. Δροσόπουλο. Νέα Υόρκη, 27 Φεβρουαρίου 1932. Ι.Α./Ε.Τ.Ε. Α1Σ22Υ22Φ5.
14. Ε. Χαρδαλούπας προς Ι. Δροσόπουλο, Νέα Υόρκη, 14 Οκτωβρίου 1936, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Α1Σ22Υ22Φ5.
15. Εμπιστευτική επιστολή (Ι. Δροσόπουλος) προς Βαγγέλη (Χαρδαλούπας), Αθήνα, 19 Απριλίου 1933, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Α1Σ22Υ22Φ5. "Εις περίπτωσιν κατά την οποίαν θα κρινήτε μετά του κ. Ηλιάσκου ότι η ένωση των δύο Τραπεζών υπό οιανδήποτε μορφήν δεν προωκείται βίον σταθερόν και αποδοτικόν συν τα χρόνια, με πρόβλεψιν προσόδου έστω και βραδείας, συνελήθησαμεν μετά του κ. Ηλιάσκου αν εν τοιαύτη περιπτώσει δεν θα ήτο ενδεδειγμένον να αποσπώμεν αμφοτεροί συγχρόνως της Αμερικής".
16. Τηλεγράφημα Ηλιάσκου-Χαρδαλούπας, Νέα Υόρκη, 11 Μαΐου 1933, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Α1Σ22Υ22Φ5.
17. The Bank of Athens Trust Company, "Minutes of a regular meeting of the Board of Directors held on December 20th", Νέα Υόρκη, 26 Δεκεμβρίου 1934, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Τράπεζα Αθηνών, Α1Σ36 υποσειρά 6.1.1, γράκ. 104.
18. Πρακτικό Συνσκέψεως, "Αι κατ' ακολουθίαν της δραγμοποιήσεως εκκρεμείς εν Αμερική δικαιοί" Αθήνα, 17 Ιουλίου 1938, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Α1Σ22Υ22Φ5.
19. Επιστολή του Υπουργού Οικονομικών Α. Αποστολίδη προς το Διοικητή της Ε.Τ.Ε. Απολόντιος Εμπιστευτικόν, Αθήνα, 6 Μαΐου 1939, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε. Α1Σ22Υ22Φ5.

20. Απολογισμός Τράπεζας Αθηνών του 1922.
 21. The Bank of Athens Trust Company, J.A. Poulaki προς T.J. Eliascos, Νέα Υόρκη, 31 Δεκεμβρίου 1929, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Α1Σ22Υ22Φ5. Επίσης Ν. Φραγκογιάννης προς τον Διοικητή της ΕΤΕ. Νέα Υόρκη, 28 Ιανουαρίου 1932, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Α1Σ22Υ22Φ5
 22. Διοικητής Ε.Τ.Ε. προς Θ. Μπογδάνο, Αθήνα, 30 Ιανουαρίου 1930, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Α1Σ22Υ22Φ5.
 23. Eliasos προς J. A. Broderick, Superintendent of Banking Department, Νέα Υόρκη, 3 Ιουλίου 1934, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Τράπεζα Αθηνών Α1Σ36, υποσειρά 6.1.1, γράκ. 103.
 24. Εμπιστευτική επιστολή του δικαστικού συμβούλου της Ε.Τ.Ε. προς τον Διοικητή, Νέα Υόρκη, 8 Οκτωβρίου 1938, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Α1Σ22Υ22Φ5.
 25. Agreement of Merge between The Bank of Athens Trust Company and Hellenic Bank Trust Company, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Α1Σ22Υ1Φ7.
7. Δ. Πρωτόδικος, σημείωμα "Περί ιδρύσεως Πρακτορείων εν Αμερική", Αθήνα, 6 Φεβρουαρίου 1924, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Α1Σ2Υ14Φ7.
 8. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Τμήμα Εργασιών Αμερικής, "Σημείωμα επί των εργασιών του εν Νέα Υόρκη Πρακτορείου μας", Αθήνα, 31 Ιανουαρίου 1931, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Α1Σ22Υ22Φ5.
 9. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Απολογισμός έτους 1933, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Βιβλιοθήκη.
 10. Δ. Π. Μεγαλίδης, Εμπιστευτική Έκθεση, "Περί του Γραφείου Αντιπροσωπείας και περί της οικονομότητος ιδρύσεως State Bank εν Σικάγω", Σικάγο, 31 Ιανουαρίου 1931. Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., Α1Σ22Υ22Φ5.
 11. Δ. Π. Μεγαλίδης, ό.π.
 12. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Τμήμα εργασιών Αμερικής, εγκύκλιος 27 και ημερήσια διαταγή 13, Αθήνα, 18 Μαρτίου 1930, Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Τ.Ε., αταξιόμητο υλικό υποκαταστήματος Σύρου.